

Koniec lat 90-tych XX wieku przyniósł znaczne zmiany w środowisku operacji pokojowych i, co za tym idzie, w sposobie ich prowadzenia. Na obszarze, na którym prowadzono operacje zaczęły funkcjonować niezliczone organizacje cywilne, o różnych profilach działalności i mandatach, których obecność stanowiła nie lada wyzwanie dla dowódców wojskowych. Dodatkowo, coraz większy nacisk kładziono na wielowymiarowość operacji pokojowych, gdzie stabilny pokój zależał nie tylko od zapewnienia bezpieczeństwa, ale także od dostarczenia pomocy humanitarnej, rozwoju, dobrego zarządzania i rządów prawa. Oznaczało to, że katalog zadań żołnierzy został poszerzony o zadania tradycyjnie wykonywane przez cywilnych pracowników humanitarnych.

Odpowiedzią na coraz bardziej skomplikowane warunki prowadzenia operacji pokojowych było koncepcja podejścia kompleksowego (comprehensive approach), polegająca na dążeniu do związaniu spójności pomiędzy działaniami różnych aktorów funkcjonujących na obszarze operacji. Współpraca pomiędzy nimi jest istotna, gdy wysiłki na rzecz utrzymania pokoju obejmują nie tylko sferę bezpieczeństwa, ale także rozwój gospodarczy i społeczny. Jednakże w rzeczywistości, różnorodność zadań i duża ilość aktorów często prowadziły do napięć i rywalizacji, pogłębiając tym samym chaos panujący w teatrze operacji. W konsekwencji stosunki pomiędzy siłami zbrojnymi i aktorami cywilnymi zaczęły przybierać nowe formy.

W takich warunkach Komitet Wojskowy NATO zdecydował się utworzyć strukturę umożliwiających i ułatwiających kontakty sił zbrojnych z cywilami, powołując służbę współpracy cywilno-wojskowej (CIMIC, civil-military cooperation). Zgodnie z oficjalną definicją, CIMIC ma na celu wspieranie wypełnienia misji poprzez współpracę i koordynację pomiędzy dowódcą NATO i aktorami cywilnymi, czyli miejscowymi ludnością i władzami oraz międzynarodowymi, narodowymi i pozarządowymi organizacjami i agencjami. Oznacza to, że służba CIMIC, działająca na rzecz szybszego osiągnięcia celu operacji pokojowej, jest łącznikiem pomiędzy aktorami cywilnymi i wojskowymi.

Służba CIMIC stanowi specyficzną grupę w siłach zbrojnych. Pełnią jej żołnierze, którzy, funkcjonując w strukturach wojskowych i podlegając dowództwu wojskowemu. Jednocześnie, w swoich codziennych obowiązkach stykają się z zaangażowanymi w strefach konfliktu aktorami cywilnymi, mającymi odmienne sposoby działania, cele i motywacje. Oznacza to, że oficerowie współpracy cywilno-wojskowej stale operują w ramach dwóch środowisk, które w znacznym stopniu się od siebie różnią oczekiwaniami. Łącząc zatem sztywno wojskowych zasad z elastycznością działania organizacji cywilnych, formalność ze swobodą, polityczne cele z idealistycznym nastawieniem. Prowadzi to do nadzwyczajnej sytuacji, w której oficerowie CIMIC są zmuszeni w tym samym czasie odgrywać kilka ról, często odmiennych, a w niektórych sytuacjach wręcz przeciwnych.

Cel projektu

Celem projektu jest zbadanie, w jaki sposób napięcia pomiędzy różnymi rolami pełnionymi przez oficerów CIMIC NATO wpływają na efektywność NATO-wskiej doktryny współpracy cywilno-wojskowej. Jeśli poszczególne role jednostki narzucają jej sprzeczne oczekiwania, jednostka ta jest zmuszona, aby z części z nich zignorować. W ten sposób obniżana jest skuteczność wykonywania danej roli, a także doktryny, której dana rola jest częścią.

Tak nakreślony cel badawczy wymaga w pierwszej kolejności określenia sposobu definiowania własnych ról przez oficerów CIMIC NATO, a następnie zidentyfikowania napięć, czyli konfliktów ról. Dane potrzebne do osiągnięcia tego celu będą zdobywane w dwóch etapach. Pierwszy etap będzie polegał na przeanalizowaniu dostępnych oficjalnych dokumentów dotyczących współpracy cywilno-wojskowej NATO, a także analizy raportów tworzonych przez naukowców i organizacje pozarządowe. W drugim etapie badań zostaną przeprowadzone wywiady z oficerami posiadającymi doświadczenie w wykonywaniu zadań współpracy cywilno-wojskowej. Wszystkie zgromadzone dane zostaną następnie przeanalizowane pod kątem ról służby CIMIC i konfliktów pomiędzy nimi.

Badania podstawowe

Proponowany projekt spełnia kryteria badań podstawowych, czyli polega na uzyskaniu wiedzy teoretycznej. Jego bezpośrednim efektem będzie kompletny opis ról wykonywanych przez oficerów CIMIC. Ze względu na szczególną rolę służby CIMIC, jako przykładu i wyznacznika zmian zachodzących we współczesnych operacjach pokojowych, takie zestawienie będzie istotne z punktu widzenia szerszego tematu natury i dynamiki rozwoju ról wojska. Identyfikacja i opis konfliktów ról pomoże lepiej zrozumieć przyczyny ograniczonej skuteczności służby CIMIC. W takim ujęciu, rezultaty proponowanego projektu będą stanowiły wkład do debaty nad koncepcją kompleksowego podejścia i warunkami dla jej realizacji. W konsekwencji, otworzona zostanie droga do dalszych rozważań nad współpracą cywilno-wojskową i rolą wojska w procesie budowania pokoju.

Powody podjęcia tematyki badawczej

Naukowcy często koncentrują się na kwestiach związanych z efektywnością sił zbrojnych i operacji pokojowych, przyjmując różne perspektywy. W tym sensie rozważano także związek pomiędzy rolami pełnionymi przez żołnierzy i efektywnością ich działań. Jednakże badania te zazwyczaj dotyczą innych służb, takich jak armia lądowa, czy marynarka wojenna. Bardzo rzadko badana jest służba współpracy cywilno-wojskowej. Tymczasem jest ona wyjątkowo interesującym przedmiotem badań, właśnie ze względu na jej wielowymiarowość i jednocześnie wykonywanie kilku ról. Co więcej, CIMIC jest bardzo przydatnym narzędziem we współczesnych operacjach pokojowych. Z tego powodu, efektywność jego działań (wynikająca z dobrze opracowanej doktryny) jest bardzo istotna i w dalszej perspektywie przekłada się na skuteczność operacji pokojowych. Dodatkowym powodem, dla którego badacz zajmuje się tym tematem jest jego uczestnictwo w specjalistycznych kursach NATO CIMIC, dzięki którym, poznał specyfikę działalności służby współpracy cywilno-wojskowej i zafascynował się jej złożonością.